נסיגה חלקית לנהרות בדרום — עדיפה על דריכה במקום אך בנסיגה כזאת יש קוץ — היא איננה מוציאה את צה"ל מהבוץ

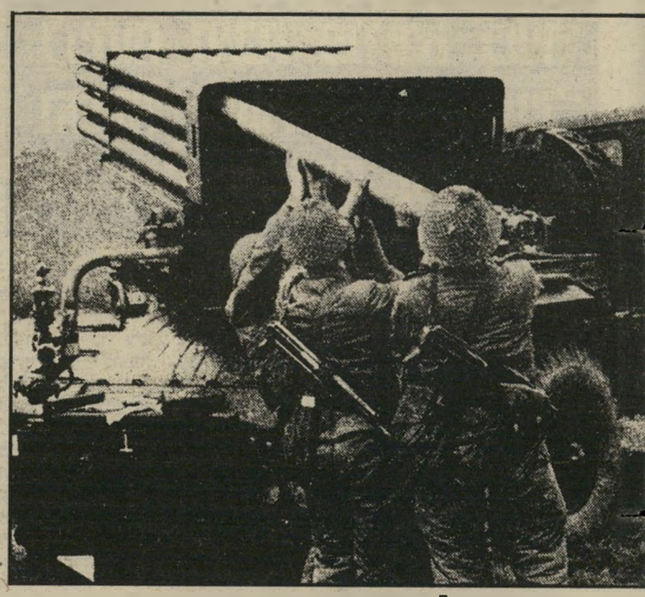

מטול רקטות ב־אם 21

איזור בעייתי אחר הוא האיזור שמדרום־מערב לנבטיה, שהכפרים בו, כמו חרוף וג'בשית מכונים בפי קציני צה"ל קיני־צרעות. כמה מן הכפרים הבעייתיים, כמו לוסיה שמדרום לליטאני וג'בשית שמדרום־מערב לנבטיה, יהיו קרובים לקו ואין זה משנה אם יהיו מצידו הפנימי או החיצוני — בכל מיקרה, יהיו מקור של צרות.

גם עימות, גם איוולת

ב סיגה לא תסלק את המוטיבציה של השיעים ללחום בצה"ל, מאחר שסביר להניח שתתפרש כסימן של חולשה, וכהתקפלות תחת לחץ, ואף תעודד אותם להמשיך בפיגועים על־מנת להביא לנסיגה מוחלטת.

ניתן לצפות שהשיעים באיזורים שיישארו בשליטת צה"ל ימשיכו בפיגועים ואילו השיעים מן האיזורים שיפונו יפעלו נגד צה"ל (ירי קטיושות על מיתקני צה"ל ותקיפת סיורים ומוצבים לאורך הקו).

פעילותו של צה"ל בשטחים שיפונו, ברומה לפעילותו כיום, מצפון לאוואלי, תהיה קשה יותר, שכן בניגוד לפעילות זאת, הנעשית ברובה בשטח המוחזק בידי הפלנגות או, לעיתים, באיזורים דרוזיים, בשטחים שיפונו ריכוזים של אוכלוסיה עויינת וקל יהיה לגורמים עויינים להסתנן לתוכה. הדבר נכון במיוחד לגבי קו הזהראני, שמצפונו צידון ומחנות־הפליטים.

כך שנסיגה בגיזרה המערבית עדיין תחייב ריתוק של כוחות, כדי למנוע חדירות, לקיים את הביטחון השוטף, ולפעול בשעת הצורך, מעבר לקווים.

לנסיגה לקו־הליטאני עשויות להיות תוצאות חמורות יותר. אין זאת סתם הרחבה של רצועת חדאד. זה איזור ששיטחו וגודל האוכלוסיה שבו הם יותר מפי שלושה מאשר רצועת חדאד. באוכלוסיה רוב שיעי גדול, בעוד שברצועת חדאד 40% מהאוכלוסיה היא נוצרית.

קו זה חוצה את הדרום, שבו מרוכזת עיקר האוכלוסיה השיעית בלבנון, לשניים. ניתוק הדרום, כולל שתי הערים השיעיות צור ונבטיה מיתר חלקי לבנון, אינו מתקבל על הדעת. הגבלות התנועה שינבעו מכך יעוררו זעם והתמרמרות בקרב האוכלוסיה, וכתוצאה מכך את הגברת העויינות והפיגועים.

חציית הדרום על־ידי ישראל עלולה להביא את אירגון אל־אמל, שעד כה לא הצטרף ללחימה בצה"ל, למערכה צבאית נגד ישראל, שבמיסגרתה תיתכן הפעלת נשק כבד מתוך השטחים שיפונו.

הנהגת אל־אמל נתונה ללחץ גובר והולך מלמטה להצטרף ללחימה והיא עשויה לעשות זאת בכל מיקרה, אולם חציית הדרום משמעותה הכרזת־מילחמה על השיעים בלבנון ועל אל־אמל עצמו.

מאחר שהשיעים הם כיום הכוח העולה בלבנון ואל־אמל הוא הכוח העולה בקרב השיעים, תהיה זאת איוולת, נוכח קירבתם לגבול הצפון, להיכנס עימם לעימות ולהחריף את העויינות שכבר נוצרה.

לא לאורך זמן ניתן יהיה לסמוך על אדישותם ותרדמתם של חלקים גדולים מן האוכלוסיה השיעית בדרום, לנוכח התמשכות הכיבוש מחד, וההתפתחויות באיזור ביירות מאידך.

חציית הדרום עלולה להביא לשיתוף פעולה בין אל־אמל ואש"ף, למרות שהשיעים לא מעוניינים בחזרתו לדרום וגם אם הנהגת האירגון לא תיתן את הסמכתה לכך, עשויות קבוצות של אל־אמל בדרום לתת את ידן להכנסת אלמנטים של אש"ף לדרום, ביוזמתן הן.

מישמעת וצייתנות להנהגה אינן מתכונותיו החזקות של אירגון זה.

בנוסף לכך יש להביא בחשבון סיוע של החומייניסטים בדרום לאש"ף. בכלל: כל עוד נמשכת שהייתו של צה"ל בדרום, מהווה התסיסה הנוצרת עקב כך בקרב האוכלוסייה השיעית כר נוח לפעילותם של החומייניסטים, השואפים להשתלט על הדרום.

יתרון להסדר גרוע

ב גיזרה המיזרחית קיימות שתי אלטרנטיבות עיקריות. האחת — הישארות בקווים הקיימים, כאשר הנסיגה מתבצעת בגיזרה המערבית בלבד. במיקרה זה כמעט שלא תהיה לנסיגה משמעות מבחינת הנטל על הצבא והפגיעה ברמת־המוכנות הקרבית. השניה — נסיגה לקו כלשהוא — דרומי יותר. מאחר שאין סיכוי לכניסה של כוח או"ם לאיזור שיפונה ומאחר שמעבר מרחק של 15—20 קילומטר הוא עניין של מה־בכך לכוחות שריון, הרי שכל עוד יהיו הסורים ערוכים בכוחות גדולים באיזור הבקאע, יהיה צורך להחזיק כוחות ניכרים הן על מנת להגן על הקווים והן על מנת להרתיע את הסורים מלהכנס לשטח שיפונה.

פירוש הדבר, שעדיין ירותקו כוחות גדולים של צה"ל לגיזרה זו.

עניין אחר הוא ג'בל ברוכ. כל עוד ערוך צה"ל בלבנון בצמידות, או בקירבה, לסורים, יש ערך לבסיס המודיעין שם, ואם יפונה, עשוי להיפגם כושר האתראה. יתרה מזאת: תפישת ההר על־ידי הסורים תשפר את כושרם המודיעיני, ולכן נסיגה חלקית, הכוללת יריידה מג'בל ברוכ, טומנת בחובה סיכונים. נסיגה חלקית, תוך הישארות על הג'בל, מעמידה את הכוחות והמיתקנים שיישארו בו במצב לא נוח ואף מסוכן.

הפיתרון הטוב ביותר הוא לסגת מכל לבנון. כיום כבר ברור שאין אפשרות להסתמך על כוחות מקומיים לצורך שמירת הביטחון שם ולפיכך יש מקום להשתמש בכוחות חיצוניים. ניתן לחשוב על שני סוגים של כוחות חיצוניים — כוח רב־לאומי וכוח או"ם. עדיף כוח רב־לאומי, המשוחרר מן המיגבלות הפוליטיות, החלות על כוחות או"ם, אולם הסיכויים לאירגון כוח כזה כיום הם קלושים. לפיכך נראה שיהיה צורך להסתמך על יוניפי"ל.

כוח חיצוני סובל מקשיים במילוי תפקידו, עקב זרות ואי־ידיעת השפה, ולכן היה רצוי שיפעל בשיתוף פעולה עם כוחות מקומיים. אך יוניפי"ל אינו מוכן לשתף פעולה עם המישמרות שהקימה ישראל והיחסים עימם מתוחים למדי.

על כל אלה מאפילה השאלה מה הסיכוי להתפרסותו של כוח האו"ם בכל השטחים בהם מחזיקה כיום ישראל בלבנון, שכן מהלך כזה תלוי בהסכמתן של סוריה וברית־המועצות. מבחינה זו יש ברכה ביציאתם של האמריקאים מביירות, שכן כל עוד היו תקועים בביירות לא היה להם עניין בנסיגה של צה"ל מלבנון.

אבל גם במיקרה כזה, אין לצפות לגרולות מהתפרסות של יוניפי"ל בכל השטח שאותו מחזיקה ישראל בלבנון. הוא לא יצליח למנוע ירי־קטיושות על הצפון ועל־פי נסיון העבר ייתכן שגם לא יצליח למנוע היווצרות מובלעות של אש"ף (בעיקר במחנות־הפליטים).

ניתן לצפות שיצליח למנוע חדירת נשק כבד לדרום ויצמצם את ממדיהן של התארגנויות עויינות.

אין זה הסדר טוב. זה הסדר גרוע. יתרונו היחיד הוא שכל הפיתרונות האחרים גרועים ממנו, או בלתי־אפשריים.

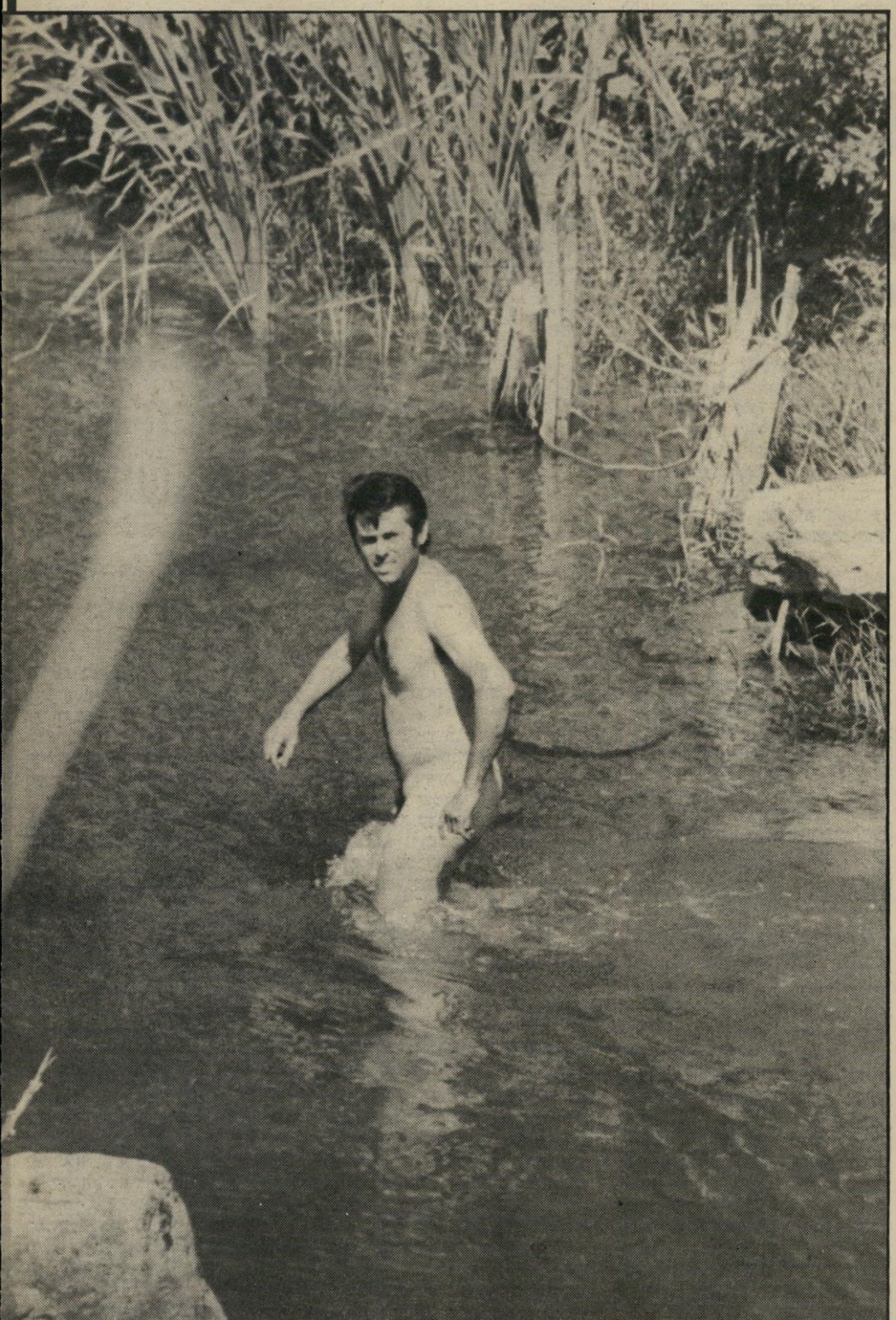

איך לצאת מהבוץ? חייל צה"ל מתרחץ בליטאני